

Nr 146.

Ankom till riksdagens kansli den 15 maj 1931 kl. 1 e. m.

Uflåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning åt vissa lärarinnor vid enskilda statsunderstödda läroanstalter.

(2:dra avd.)

I en till riksdagen avlåten, den 6 mars 1931 dagtecknad proposition, nr 194, vilken hänvisats till statsutskottet för förberedande behandling, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för nämnda dag, föreslagit riksdagen att

a) medgiva, att sådan ämnes- eller övningslärarinna, som varit anställd vid statsunderstödd enskild mellanskola eller högre goss- och samskola, och som blivit entledigad från sin befattning vid skolan på den grund att verksamheten vid den skola, där hon varit anställd, nedlägges till följd av den år 1927 beslutade omorganisationen av det högre skolväsendet eller till följd av inrättande å orten av kommunal flickskola eller högre allmänt läroverk för flickor, må, därest hon fyllt 50 år vid början av avvecklingen av den statsunderstödda enskilda mellanskolan eller högre goss- och samskolan, kunna erhålla ersättning av statsmedel för mistad anställning samt pension, varvid i övrigt de av 1927, 1928, 1929 och 1930 års riksdagar beträffande vissa lärarinnor vid statsunderstödda högre flickskolor i dessa hänseenden angivna förutsättningar och grunder skola äga motsvarande tillämpning,

b) — utöver vad i sådant avseende av 1927, 1928 och 1929 och 1930 års riksdagar beslutits samt under a) föreslagits — medgiva, att sådan ämnes- eller övningslärarinna, som varit anställd vid statsunderstödd enskild högre flickskola, enskild mellanskola eller högre goss- och samskola och blivit entledigad från sin befattning vid den enskilda skolan på den grund att verksamheten vid den skola, där hon varit anställd, nedlägges eller inskränkes till följd av den år 1927 beslutade omorganisationen av det högre skolväsendet eller till följd av inrättande å orten av kommunal flickskola eller högre allmänt läroverk för flickor, må, oavsett sin ålder vid början av avvecklingen av den skola, vid vilken hon varit anställd, eller vid inskränningen av densamma, kunna, efter Kungl. Maj:ts beprövande i varje särskilt

fall, erhålla ersättning av statsmedel för mistad anställning samt i förekommande fall pension, varvid i övrigt de av 1927, 1928, 1929 och 1930 års riksdagar beträffande vissa lärarinnor vid statsunderstödda högre flickskolor i dessa hänseenden angivna förutsättningar och grunder skola äga motsvarande tillämpning,

skolande dessutom såsom förutsättning för det under b) gjorda medgivandet gälla dels att vederbörande lärarinna icke kunnat beredas anställning vid statsläroverk eller statsunderstödd kommunal eller enskild läroanstalt, dels ock att hon vid tiden för entledigandet från sin befattning under minst fem år varit vid dylik läroanstalt anställd med tjänstgöring av sådan omfattning, som angives av 1927, 1928, 1929 och 1930 års riksdagar.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till omförmälda statsrådsprotokoll.

I samband med sitt beslut angående omorganisation av det högre skolväsendet m. m. föreskrev 1927 års riksdag, att, därest *på grund av goss-realskolas ombildning till samrealskola* högre flickskola på orten till följd av bristande anslutning icke vidare kunde upprätthållas och på den grund vid flickskolan anställd *ämneslärarinna* med full tjänstgöring ginge förlustig sin anställning, hon, under förutsättning att hon vid början av nämnda ombildning uppnått en ålder av 50 år samt vunnit sådan anställning, som nu angivits, vid statsunderstödd enskild läroanstalt före den 1 mars 1927, intill dess hon fyllde 60 år, finge av statsmedel åtnjuta en årlig ersättning uppgående till två tredjedelar av den avlöning hon i enlighet med gällande bestämmelser vid entledigandet åtnjöt från skolan, tillfällig löneförbättring och eventuellt utgående dyrtidstillägg däri inberäknade, samt för tiden därefter en årlig pension till samma belopp, som skulle tillkommit henne, därest hon intill uppnåendet av sistnämnda ålder varit i tjänst vid högre flickskola.

Vidare beslöt 1928 års riksdag, i samband med beslut angående statsbidrag till kommunala flickskolor m. m., att, därest *på grund av inrättandet av kommunal flickskola* statsunderstödd enskild högre flickskola på orten upphörde med sin verksamhet och på den grund vid den senare skolan anställd *ämneslärarinna* med full tjänstgöring ginge förlustig sin anställning, hon finge, under förutsättning att hon vid början av skolans avveckling uppnått en ålder av 50 år samt vunnit sådan anställning, som nu angivits, vid statsunderstödd enskild läroanstalt före den 1 mars 1928, intill dess hon fyllde 60 år, av statsmedel åtnjuta en årlig ersättning uppgående till två tredjedelar av den avlöning hon i enlighet med gällande bestämmelser vid entledigandet åtnjöt från skolan, tillfällig löneförbättring och eventuellt utgående dyrtidstillägg däri inberäknade, samt för tiden därefter en årlig pension till samma belopp, som skulle tillkommit henne, därest hon intill uppnåendet av sistnämnda ålder varit i tjänst vid statsunderstödd enskild flickskola; och skulle vad nu sagts äga tillämpning beträffande lärarinnor

vid sådana skolor, vilkas avveckling påbörjats inom tio år, räknat från den 1 januari 1929.

Härefter tillförsäkrades enligt beslut av 1929 års riksdag enahanda för-
måner i fråga om ersättning och pension, som nyss sagts, jämväl åt *ämnes-
lärarinna* vid sådan statsunderstödd enskild högre flickskola, som må komma
att upphöra med sin verksamhet *på grund av inrättandet av högre allmänt
läroverk för flickor*. Beslutet härom avfattades i tillämpliga delar i full över-
ensstämmelse med 1928 års riksdags nyss återgivna beslut med allenast det
undantag, att den tid, före vilken ersättningsberättigad lärarinna skulle hava
vunnit anställning av angiven art, bestämdes till den 1 mars 1927.

Slutligen har 1930 års riksdag beslutat, att ersättning efter i huvudsak
liknande grunder må utgå dels till *övningslärarinna*, som gått förlustig sin
anställning av något av ovan beträffande ämneslärarinnorna angivna skäl,
dels *övningslärarinna*, som av samma skäl fått vidkännas viss minskning i
sina löneinkomster därigenom att hon fått en mindre omfattande tjänst-
göring än tidigare.

De närmare bestämmelser, som erfordras med anledning av nu anförda
riksdagsbeslut, hava ännu icke utfärdats av Kungl. Maj:t.

För budgetåret 1930/1931 utgår till beredande av ersättning åt vissa lära-
rinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter ett extra förslagsanslag
av 7,000 kronor. I enlighet med en av skolöverstyrelsen framlagd beräkning
har vidare Kungl. Maj:t under punkt 195 av 1931 års åttonde huvudtitel
föreslagit riksdagen att för samma ändamål för budgetåret 1931/1932 anvisa
ett extra förslagsanslag av 23,000 kronor.

Departementschefen har erinrat därom, att Kungl. Maj:t den 26 september
1929 utfärdat kungörelse (nr 295) angående överflyttning av vissa lärarinnor från
statsunderstödda enskilda högre flickskolor till statliga läroverk. Denna
kungörelse innebär, att, då ämneslärarinnebefattning vid allmänt läroverk
skall tillsättas, skolöverstyrelsen må kunna utan befattningens ledigförkla-
rande i den ordning, som gällande läroverksstadga föreskriver, till inneha-
vare av befattningen utse sådan till densamma behörig föreståndarinna eller
ämneslärarinna, som varit anställd vid statsunderstödd enskild *högre flick-
skola*, under förutsättning likväl, att ifrågavarande föreståndarinna eller äm-
neslärarinna dels blivit entledigad från sin befattning vid flickskolan på den
grund att verksamheten vid den skola, där hon varit anställd, nedlägges
eller inskränkes till följd av den år 1927 beslutade omorganisationen av det
högre skolväsendet eller till följd av inrättande å orten av kommunal flick-
skola eller högre allmänt läroverk för flickor, dels ock före den 1 mars 1927
vunnit anställning med full tjänstgöring vid statsunderstödd enskild högre
flickskola samt vid tiden för entledigandet från sin befattning under minst fem
år varit anställd med full tjänstgöring vid statsunderstödd enskild läroanstalt.

Till Kungl. Maj:t hava nu inkommit två framställningar rörande vissa

utvidgningar av bestämmelserna beträffande vilka kategorier av lärarinnor, som skola vara berättigade till ersättning från här ifrågavarande anslag.

Hos Kungl. Maj:t har sålunda *centralstyrelsen för flick- och samskoleföreningen* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta, att de bestämmelser i fråga om ersättning och pension ävensom överflyttning till ämneslärarinnetjänst vid allmänt läroverk, som gälla ämnes- och övningslärarinna vid statsunderstödd högre flickskola, jämväl skola gälla ämnes- och övningslärarinna vid varje statsunderstödd enskild läroanstalt, som på grund av skolväsendets omorganisation måste inskränka eller nedlägga sin verksamhet.

Över denna framställning har skolöverstyrelsen den 16 januari 1931 avgivit utlåtande och därvid hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta, att sådan föreståndarinna eller ämneslärarinna, som varit anställd vid statsunderstödd enskild mellanskola eller högre goss- eller samskola, må, därest hon blivit entledigad från sin befattning vid skolan på den grund att verksamheten vid den skola, där hon varit anställd, nedlägges eller inskränkes till följd av den år 1927 beslutade omorganisationen av det högre skolväsendet eller till följd av inrättande å orten av kommunal flickskola eller högre allmänt läroverk för flickor, kunna överflyttas till ledig ämneslärarinnebefattning vid allmänt läroverk eller erhålla ersättning av statsmedel för mistad anställning ävensom pension, varvid de grunder, som i dessa hänseenden äro eller kunna varda föreskrivna beträffande ämneslärarinnor vid statsunderstödda enskilda högre flickskolor, skola äga tillämpning.

Härefter har statskontoret den 4 februari 1931 avgivit utlåtande och därvid anfört:

Samma billighetsskäl, som föranlett besluten om ersättning m. m. till vissa lärarinnor vid högre flickskolor, vilka i anledning av den pågående omläggningen av den högre skolundervisningen mistat sin anställning eller fått underkasta sig inskränkning i undervisningen, måste givetvis anses tala för att motsvarande förmån beredes åt lärarinnorna vid enskilda mellanskolor och högre goss- och samskolor.

Emellertid framgår av den av skolöverstyrelsen i förevarande ärende framlagda utredningen, att ett dylikt stöd från statens sida skulle, vad angår dessa skolor, komma till användning i ett, såvitt nu kan bedömas, synnerligen obetydligt antal fall. Statskontoret, som i övrigt intet har att erinra mot det av skolöverstyrelsen i förevarande ärende framlagda förslaget, vill emellertid med hänsyn till vad sålunda blivit upplyst ifrågasätta, om den väckta frågan kan anses vara av tillräcklig omfattning att böra föranleda framställning till riksdagen om ett allmänt medgivande av här avsedd innebörd.

Hos Kungl. Maj:t har vidare *arbetsutskottet av Sveriges flick- och samskolors lärarinneförbund* erinrat om ett av 1927 års riksdag gjort uttalande, enligt vilket riksdagen ansåge sig kunna förutsätta, att Kungl. Maj:t ej skulle underlåta att för riksdagen framlägga förslag i syfte att bereda lära-

rinnor vid statsunderstödda flickskolor, som genom skolomorganisation blivit utan anställning, en skäligen bärgning intill dess de erhöles anställning vid statsläroverk eller därmed jämförbar läroanstalt. Arbetsutskottet har härjämte framhållit, att i fråga om såväl ämneslärarinnor som lärarinnor i övningsämnen, *vilka uppnått en ålder av 50 år*, sedermera genom fattade beslut dessa förhållanden blivit ordnade. Arbetsutskottet har nu hemställt, att Kungl. Maj:t om möjligt omedelbart efter ingången av läsåret 1930/1931 måtte låta verkställa en utredning av hithörande förhållanden, beträffande *ämneslärarinnor och lärarinnor i övningsämnen, vilka icke fyllt 50 år*, och att Kungl. Maj:t, därest denna utredning komme att därtill giva anledning, täcktes väcka förslag om att ifrågasvarande lärarinnor måtte, *ehuru de icke fyllt 50 år, erhålla ersättning av statsmedel enligt samma grunder, som äro gällande för lärarinnor, vilka uppnått en ålder av 50 år*.

Över denna framställning har skolöverstyrelsen den 26 januari 1931 avgivit utlåtande och därvid hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta, att sådan föreståndarinna eller ämneslärarinna med full tjänstgöring, som varit anställd vid statsunderstödd enskild högre flickskola, enskild mellanskola eller högre goss- och samskola men blivit entledigad från sin befattning vid den enskilda skolan på den grund att verksamheten vid den skola, där hon varit anställd, nedlägges eller inskränkes till följd av den år 1927 beslutade omorganisationen av det högre skolväsendet eller till följd av inrättande å orten av kommunal flickskola eller högre allmänt läroverk för flickor, och som icke kunnat beredas anställning vid statsläroverk eller statsunderstödd kommunal eller enskild läroanstalt, må kunna, efter Kungl. Maj:ts beprövande i varje särskilt fall, om hon icke enligt förut givna bestämmelser är berättigad till ersättning av statsmedel, åtnjuta sådan ersättning ävensom i förekommande fall pension enligt samma grunder, som äro beslutade angående ersättning åt vissa lärarinnor, vilka uppnått en ålder av 50 år, vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, under förutsättning att vederbörande lärarinna före den 1 mars 1927 vunnit anställning med full tjänstgöring vid statsunderstödd enskild läroanstalt samt vid tiden för entledigandet från sin befattning under minst fem år varit anställd med full tjänstgöring vid dylik läroanstalt.

Slutligen har statskontoret den 10 februari 1931 avgivit utlåtande och därvid anfört följande:

Av den utredning, skolöverstyrelsen i ärendet åvägabragt, synes det statskontoret framgå, att ersättning av det slag, som i förevarande framställning avses, med all sannolikhet skulle komma att påfordras endast i obetydlig utsträckning. Statskontoret, som i övrigt kan ansluta sig till vad överstyrelsen i ärendet anfört, skulle därför vilja ifrågasätta, huruvida tillräcklig anledning föreligger att hos riksdagen utverka ett allmänt medgivande av den innebörd, skolöverstyrelsen föreslagit.

I alla händelser torde under det närmast kommande budgetåret behov av statligt stöd i förevarande avseende icke kunna förväntas föreligga annat än

i rena undantagsfall, och statsmakterna synas under sådana förhållanden hava skäl att ställa sig avvaktande i frågan, till dess det med större säkerhet kan avgöras, om allmänna bestämmelser i ämnet verkligen kunna bliva erforderliga.

För egen del har departementschefen anfört följande:

»De beslut, som av 1927, 1928, 1929 och 1930 års riksdagar fattats i syfte att för vederbörande lärarinnor lindra verkningarna av sådana indragningar av skolor, som föranledas av den år 1927 beslutade omorganisationen av det högre skolväsendet, liksom ock de i administrativ väg meddelade bestämmelserna i kungörelsen den 26 september 1929 angående överflyttning till statsläroverk av vissa lärarinnor avse ämnes- och övningslärarinnor, respektive ämneslärarinnor vid statsunderstödda *högre flickskolor*, varjämte såsom förutsättning för ersättning av riksdagen föreskrives, att vederbörande lärarinna vid början av skolas avveckling skulle hava uppnått en ålder av 50 år.

De av framställningarna från centralstyrelsen för flick- och samskoleföreningen och arbetsutskottet av Sveriges flick- och samskolors lärarinneförbund föranledda utlåtanden från skolöverstyrelsen, för vilka jag i det föregående redogjort, åsyfta dels ett utsträckande jämväl till *enskilda mellanskolor* samt *högre goss- och samskolor* av de sålunda lämnade medgivandena, dels ett borttagande i vissa fall av den tidigare fastslagna åldersgränsen, 50 år, för erhållande av sådan ersättning, varom här är fråga, dels möjlighet till ersättning för entledigad lärarinna även i de fall, då verksamheten vid den skola, där hon varit anställd, inskränkes samt dels ersättning åt lärarinnor, som uppfyllt förutsättningarna för överflyttning men icke, trots lämplighet därför, kunna omedelbart erhålla anställning.

Vad först angår lärarinnor vid enskilda mellanskolor och högre goss- och samskolor har skolöverstyrelsen framhållit, att i viss mån samma förhållanden, som ligga till grund för redan vidtagna åtgärder beträffande de högre flickskolornas lärarinnor, kunde åberopas för ett statligt ingripande till stödjande av de lärarinnekategorier, varom här vore fråga. Överstyrelsen har dock föreslagit, att det ifrågasatta medgivandet skulle begränsas att avse *föreståndarinnor* eller *ämneslärarinnor*; beträffande *övningslärarinnor* syntes, framhåller överstyrelsen, för närvarande inga åtgärder från statsmakternas sida erforderliga.

Statskontoret har icke i sak haft något att erinra mot förslaget men ifrågasatt, om den väckta frågan kunde anses vara av tillräcklig omfattning att böra föranleda framställning till riksdagen om ett allmänt medgivande av här avsedd innebörd.

För egen del finner jag skäl tala för ett bifall till det av överstyrelsen framlagda förslaget, som synes mig stå i överensstämmelse med de principer, som av riksdagen följts vid lämnandet av de tidigare medgivandena, varvid jag tillika vill framhålla, att riksdagen utsträckt tillämpningen i huvud-

sak av principen om ersättning i vissa fall att gälla även övningslärarinnor.

Med anledning av vad statskontoret anfört rörande behovet av att i här förevarande avseende nu göra en framställning till riksdagen har jag under hand inhämtat vissa närmare upplysningar från skolöverstyrelsen ifråga om de lärarinnor, det föreslagna medgivandet skulle beröra. Av dessa upplysningar, beträffande vilka jag i övrigt torde få hänvisa till handlingarna i ärendet, framgår, att de nu beräknade entledigandena på grund av skolas nedläggande avse sammanlagt 8 lärarinnor, av vilka en enligt uppgift ej kommer att begagna sig av en eventuell rätt att bli överflyttad, och komma att ske redan från och med läsåret 1931/1932. Av dessa lärarinnor har en uppnått en ålder av mer än 50 år och hon skulle alltså, om hon varit anställd vid högre flickskola, som måste nedläggas på grund av de senaste årens skolreformer, kunnat ifrågakomma till erhållande av ersättning.

Med hänsyn till vad nu anförts finner jag mig böra förorda, att förslag i ämnet framlägges för riksdagen angående ersättning i nu förevarande hänseende till lärarinna — såväl ämnes- som övningslärarinna — jämväl från enskild mellanskola eller högre goss- och samskola. Att låta detta förslag även omfatta föreståndarinnor skulle enligt min åsikt sakna praktisk betydelse. Frågan om överflyttning av lärarinna från enskild mellanskola eller högre goss- och samskola till statligt läroverk torde kunna, i analogi med bestämmelserna i kungörelsen den 26 september 1929, av Kungl. Maj:t avgöras i administrativ ordning.

Vad angår de övriga av skolöverstyrelsen berörda spörsmålen har överstyrelsen framhållit, att det understundom kunde inträffa, att lärarinna, som i övrigt fyllde förutsättningarna för överflyttning i statstjänst, icke ägde behörighet för ämneslärarinnebefattning vid allmänt läroverk och sålunda icke kunde ifrågakomma till överflyttning samt ej heller till ersättning för mistad arbetsinkomst, då hon icke uppnått den härför stadgade åldern eller varit anställd vid skola, som helt nedlades. En av överstyrelsen verkställd undersökning hade givit vid handen att nämnda förhållande kunde komma att beträffande högre flickskolor äga rum i fyra fall bland de lärarinnor, som kunde förväntas bliva entledigade från och med höstterminen 1931, och i ytterligare tre fall bland sådana lärarinnor, som senare kunde förväntas bliva entledigade. Vidare har överstyrelsen framhållit, att det icke kunde anses lämpligt eller önskvärt vare sig ur vederbörande lärarinnors synpunkt eller med hänsyn till statsläroverkens intressen att under alla förhållanden lärarinnor, som uppnått en ålder av 50 eller i det närmaste 50 år överflyttades till befattningar vid statsläroverken. Enligt av överstyrelsen verkställd undersökning skulle — fortfarande, om hänsyn toges blott till högre flickskolor — understöd med hänsyn till nu nämnda förhållande kunna ifrågakomma i omkring 10 fall, därav möjligen två från och med höstterminen 1931. Slutligen har överstyrelsen framhållit, att det i vissa fall

torde kunna inträffa, att lärarinnor, som uppfyllt förutsättningarna för överflyttning och även lämpligen syntes böra ifrågakomma till dylik överflyttning, icke omedelbart kunde beredas anställning; även sådan lärarinna syntes då böra kunna tillerkännas ersättning av statsmedel intill dess hon kunnat erhålla ordinarie eller extra ordinarie anställning vid statsläroverk eller därmed jämförlig läroanstalt.

Även det här ifrågasatta medgivandet har skolöverstyrelsen ansett böra inskränkas till att avse *ämneslärarinnorna*; beträffande *övningslärarinnorna* föreläge enligt överstyrelsens uppfattning för närvarande ej anledning att vidtaga några dylika åtgärder.

Statskontoret har — under uttalande att statskontoret i övrigt kunde ansluta sig till vad av överstyrelsen i ärendet anförts — ifrågasatt, huruvida tillräcklig anledning föreläge att hos riksdagen utverka ett allmänt medgivande av den art, skolöverstyrelsen föreslagit, samt framhållit, att man i vart fall syntes hava skäl att ställa sig avvaktande i frågan, till dess att det med större säkerhet kunde angivas, om allmänna bestämmelser i ämnet verkligen kunde bli erforderliga.

Med anledning av vad skolöverstyrelsen anført till förmån för de här senast ifrågasatta utvidgningarna av rätten till statsunderstöd, vill jag förorda bifall till vad överstyrelsen föreslagit. Ej heller i detta fall kan jag dela de av statskontoret anförda betänkligheterna. Då den av överstyrelsen förebragta utredningen givit vid handen, att redan under budgetåret 1931/1932 i något eller några fall svårigheter skulle kunna uppstå för här förevarande lärarinnor, torde det enligt mitt förmenande vara önskvärt att riksdagens samtycke redan nu inhämtas. Jag vill här framhålla, att ersättning av här ifrågavarande art, varom beslutanderätten enligt överstyrelsens förslag skulle tillkomma Kungl. Maj:t, givetvis endast kommer att utgå efter en noggrann prövning i varje särskilt fall och ej heller för längre tid än som kan anses nödvändig. Det bör emellertid tilläggas, att riksdagen uttalat, att i vissa fall ersättning må kunna tillerkännas även övningslärarinnor, vadan det torde få anses stå i överensstämmelse med riksdagens tidigare tillkännagivna uppfattning att även i detta sammanhang bringa dem i åtanke.

Jag tillstyrker alltså i sak skolöverstyrelsens förslag och har i detta vidtagit allenast vissa formella jämkningar.

Ett bifall till de nu av mig tillstyrkta förslagen kommer att medföra en något ökad belastning av det extra förslagsanslaget till beredande av ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, vilket, såsom jag tidigare erinrat, i förslaget till riksstat för budgetåret 1931/1932 upptagits med ett belopp av 23,000 kronor. Skolöverstyrelsen har emellertid icke ansett av behovet påkallat att nu föreslå en ökning av sagda anslags belopp, och till denna överstyrelsens uppfattning vill jag ansluta mig.»

I likhet med departementschefen finner utskottet skäligt, att lärarinnorna vid enskilda mellanskolor och högre goss- och samskolor tillerkännas samma förmåner i nu förevarande hänseenden, som tidigare beviljats lärarinnorna vid högre flickskolor. Med hänsyn härtill finner sig utskottet böra i huvudsak tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag under avdelning a), vilket endast måste anses innebära en konsekvens av de utav riksdagen förut härutinnan fattade besluten. Emellertid anser utskottet, att det begärda medgivandet för närvarande bör begränsas till *ämneslärarinnor* med full tjänstgöring. Vad beträffar *övningslärarinnor* vid här ifrågakvarande skolor äro, enligt den av skolöverstyrelsen verkställda utredningen, inga åtgärder från statsmakternas sida för närvarande erforderliga.

Såsom i statsrådsprotokollet framhållits, böra beträffande här ifrågakvarande lärarinnor de av 1927, 1928, 1929 och 1930 års riksdagar angående vissa lärarinnor vid statsunderstödda högre flickskolor angivna förutsättningarna och grunderna äga motsvarande tillämpning. Detta innebär först och främst, att verksamheten vid den skola, där lärarinnan varit anställd, nedlägges till följd av den år 1927 beslutade omorganisationen av det högre skolväsendet eller till följd av inrättande å orten av kommunal flickskola eller högre allmänt läroverk för flickor. När utskottet anser sig kunna förorda, att det här ifrågasatta medgivandet måtte lämnas av riksdagen, sker det under den bestämda förutsättningen, att, innan ersättning beviljas, noggrann undersökning verkställs, huruvida läroanstaltens nedläggande verkligen förorsakats av någon av ovan angivna grunder. Vidare förutsätter utskottet, att vederbörande lärarinnas tjänstgöring varit förlagd till skolans statsunderstödda stadium, samt att lärarinnan vunnit sådan anställning, som nu avses, vid statsunderstödd enskild läroanstalt före den 1 mars 1927 eller, därest den enskilda läroanstaltens nedläggande förorsakats av att på orten inrättats kommunal flickskola, före den 1 mars 1928.

Kungl. Maj:ts under b) omförmälda framställning avser ett utsträckande av möjligheterna till erhållande av ersättning jämväl till sådana kategorier av lärarinnor, som tidigare icke varit berättigade härtill. På grund av de billighetsskäl, som tala för förslaget i denna del och då det här, enligt den i statsrådsprotokollet förebragta utredningen, endast rör sig om ett begränsat antal fall samt de ekonomiska konsekvenserna sålunda ej kunna erhålla någon större räckvidd, finner sig utskottet böra i huvudsak tillstyrka även detta Kungl. Maj:ts förslag dock allenast i vad angår de föreslagna *ersättningarna*. I fråga om beviljandet av *pensioner* anser utskottet, med hänsyn till dessa ärendens beskaffenhet, det vara lämpligast att riksdagen beredes tillfälle att pröva desamma från fall till fall. Utskottet kan alltså härutinnan icke biträda Kungl. Maj:ts förslag.

Vad beträffar tillerkännande av *ersättningar* i nu förevarande fall vill utskottet förorda, att medgivandet inskränkes till att avse *ämneslärarinnorna*;

vad *övningslärarinnorna* beträffar finner utskottet i likhet med skolöverstyrelsen ej anledning för närvarande föreligga att vidtaga några åtgärder av här avsedd art.

Den ersättning, som enligt Kungl. Maj:ts förslag under b) skulle kunna tillerkännas lärarinna, bör enligt utskottets uppfattning alltid avse viss begränsad tid, under vilken vederbörande lärarinna kan hinna att komplettera sin utbildning eller vinna ny anställning. Likaledes bör i dessa fall tillses, att ersättning ej utgår till lärarinna, som på annat sätt t. ex. genom giftermål åtnjuter skälig bärning.

Under erinran att 1931 års riksdag tidigare till beredande av ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter för budgetåret 1931/1932 anvisat ett extra förslagsanslag av 23,000 kronor, vill utskottet slutligen framhålla, att utskottet icke funnit något att erinra mot vad departementschefen anfört ifråga om bestridandet under nämnda budgetår av de kostnader, som kunna föranledas av vad utskottet nu tillstyrkt.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må

I. med anledning av Kungl. Maj:ts förslag,

a) medgiva, att sådan ämneslärarinna med full tjänstgöring, som varit anställd vid statsunderstödd enskild mellanskola eller högre goss- och samskola, och som blivit entledigad från sin befattning vid skolan på den grund att verksamheten vid den skola, där hon varit anställd, nedlägges till följd av den år 1927 beslutade omorganisationen av det högre skolväsendet eller till följd av inrättande å orten av kommunal flickskola eller högre allmänt läroverk för flickor, må, därest hon fyllt 50 år vid början av avvecklingen av den statsunderstödda enskilda mellanskolan eller högre goss- och samskolan samt vunnit sådan anställning, som nu angivits, vid statsunderstödd enskild läroanstalt före den 1 mars 1927 eller därest den enskilda läroanstaltens nedläggande förorsakats av att på orten inrättats kommunal flickskola, före den 1 mars 1928, kunna erhålla ersättning av statsmedel för mistad anställning samt pension, varvid i övrigt de av 1927, 1928, 1929 och 1930 års riksdagar beträffande vissa lärarinnor vid statsunderstödda högre flickskolor i dessa hänseenden angivna förutsättningar och grunder skola äga motsvarande tillämpning,

b) — utöver vad i sådant avseende av 1927, 1928 och 1929 och 1930 års riksdagar beslutits samt under a) föreslagits — medgiva, att sådan ämneslärarinna med full tjänstgöring, som varit anställd vid statsunderstödd enskild högre flickskola, enskild mellanskola eller högre goss- och samskola och blivit

entledigad från sin befattning vid den enskilda skolan på den grund att verksamheten vid den skola, där hon varit anställd, nedlägges eller inskränkes till följd av den år 1927 beslutade omorganisationen av det högre skolväsendet eller till följd av inrättande å orten av kommunal flickskola eller högre allmänt läroverk för flickor, må, oavsett sin ålder vid början av avvecklingen av den skola, vid vilken hon varit anställd, eller vid inskränkningen av densamma, kunna, efter Kungl. Maj:ts beprövande i varje särskilt fall, erhålla för viss, av Kungl. Maj:t bestämd tid ersättning av statsmedel för mistad anställning, varvid i övrigt de av 1927, 1928, 1929 och 1930 års riksdagar beträffande vissa lärarinnor vid statsunderstödda högre flickskolor i dessa hänseenden angivna förutsättningar och grunder skola äga motsvarande tillämpning,

skolande dessutom såsom förutsättning för det under b) gjorda medgivandet gälla *dels* att vederbörande lärarinna icke kunnat beredas anställning vid statsläroverk eller statsunderstödd kommunal eller enskild läroanstalt, *dels ock* att hon vid tiden för entledigandet från sin befattning under minst fem år varit vid dylik läroanstalt anställd med tjänstgöring av sådan omfattning, som angives av 1927, 1928, 1929 och 1930 års riksdagar;

II. avslå Kungl. Maj:ts i förevarande proposition under b) gjorda framställning, i vad den avser tillerkännande av pension.

Stockholm den 15 maj 1931.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar S. H. Kvarnzelius, J. L. Widell, Olof Olsson, O. Bergqvist, J. Nilsson i Malmö, N. J. M. Svensson i Kompersmåla, E. J. G. Rosén, J. G. Walles, K. E. Andersson i Eliantorp, I. Hj. E. Pauli, A. Thelin och K. A. W. Björck;

från andra kammaren: herrar A. Anderson i Råstock, C. R. Jansson i Falun, P. Nilsson i Bonarp, S. Bengtsson i Norup, A. Åson Törnkvist i Karlskrona, G. Strindlund, P. M. Olsson i Blådinge, E. J. Wigfors, B. F:son Holmgren, E. G. E. Eriksson i Stockholm, J. Olofsson i Digernäs och O. E. F. Järte.
